

การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

Participative Management Affecting Teamwork in Schools under

The Office of Nakhon Phanom Educational Service Area 2

กมลชนก ศรีวรรณ*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพลินพิศ ธรรมรัตน์**

ดร.วรกัญญาพิไล แกระหัน***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน และการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน และการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน ศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนและการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน ศึกษาอำนาจพยากรณ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน และหาแนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 324 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 131 คน และครูผู้สอน จำนวน 193 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน และการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ชนิด Independent Samples การทดสอบเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน โดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านโนนสังข์ศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

6. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน จำนวน 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนโดยรวมได้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการไว้วางใจกัน (X_1) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_6) และด้านความยึดมั่นผูกพันต่อกัน (X_2) สามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้ $Y' = 0.997 + 0.370 X_1 + 0.156 X_6 + 0.230 X_2$ และสามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้ $Z' = 0.408 Z_{X_1} + 0.289 Z_{X_6} + 0.242 Z_{X_2}$

7. แนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนเสนอแนะไว้ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการไว้วางใจกัน ด้านความยึดมั่นผูกพันต่อกัน ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ABSTRACT

The purposes of this research were: to examine the level of participative management and teamwork in schools under the Office of Nakhon Phanom Educational Service Area 2; to compare school participative management and teamwork as perceived by school administrators and teachers with different position, work experience, and school sizes; to investigate the relationship between school participative management and teamwork; to study the predictive power of the school participative management affecting teamwork; and to establish the guidelines for developing school participative management affecting teamwork. The samples consisted of a total of 324 participants including 131 school administrators and 193 teachers in schools under the Office of Nakhon Phanom Educational Service Area 2 in the 2017 academic year. The instrument for data collection was a set of questionnaires concerning school participative management and teamwork. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, t – test (Independent Samples), F–test (One–Way ANOVA), Pearson Product – Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The findings were as follows:

1. The school participative management as a whole and each aspect were at a high level.
2. The teamwork in schools as a whole and each aspect were at a high level.
3. The school participative management as perceived by school administrators and teachers with different position, work experience and school sizes, as a whole were different at a statistical significance of the .01 level.
4. The teamwork in schools as perceived by school administrators and teachers with different position, work experience and school sizes, as a whole were different at a statistical significance of the .01 level.
5. The school participative management and teamwork in schools, as a whole had positive relationship at a high level with the statistical significance of the .01 level.
6. The school participative management comprising three aspects which as a whole were able to predict teamwork in schools at the statistical significance of the .01 level. The said factors comprised three factors: trust (X_1), participation in evaluation (X_6), and commitment (X_2). The regression equation could be summarized in raw scores as follows: $Y' = 0.997 + 0.370 X_1 + 0.156 X_6 + 0.230 X_2$ and the regression equation of standardized scores was $Z' = 0.408 Z_{X_1} + 0.289 Z_{X_6} + 0.242 Z_{X_2}$ The aforementioned three factors of school

participative management as a whole were able to predict the teamwork in schools. The other factors of school participative management in terms of goal setting and objectives (X_3), autonomy (X_4), and participation in benefits (X_5) were also able to predict the teamwork in schools in each aspect.

7. The guidelines for developing the school participative management affecting teamwork in schools comprised six aspects: trust, commitment, setting goals and objectives, autonomy, participation in benefits, and participation in evaluation.

Keywords: Participative Management, School Teamwork

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเน้นในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะเรียนรู้ สถาบันผลิตครูจะต้องมีกระบวนการเพื่อพัฒนาครูรุ่นใหม่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ มีอุดมการณ์ในวิชาชีพและมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาบรรลุเป้าหมาย อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศ (สุภสิทธิ์ ภูภักดี, 2558, หน้า 7-8) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 5 มาตรา 39 และมาตรา 40 กระทรวงได้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้โรงเรียนทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไป นัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญในกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ครู-อาจารย์ นักเรียนและผู้ปกครอง ชุมชน ในการตัดสินใจบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนไปสู่ทิศทางเป้าหมายที่ต้องการ คือ คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ (อรพรรณ พรสิมมา, 2546, หน้า 1-3) จะเห็นได้ชัดเจนว่า จุดเน้นของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมิติเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์การทางการศึกษาแล้วจะพบว่ามีจุดเน้นในหลักการบริหารแบบกระจายอำนาจ นั่นคือการยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ (สังข์ทอง รอดยุค, 2556, หน้า 62)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ได้รับความนิยมในวงการบริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 (ชาตณี เหมือนโพธิ์ทอง, 2554, หน้า 3) ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่ดีกว่า การตัดสินใจที่ดีจะทำให้ประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น อย่างไรก็ตามความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการบริหาร คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความราบรื่น การบริหารผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและการตัดสินใจในการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น เพราะเป็นการตัดสินใจของบุคคลหลายฝ่ายรวมทั้งการสร้างทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้ตามจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ (พจนารถ วาดกลิ่น, 2556, หน้า 14)

การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมบังคับให้องค์การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ยิ่งองค์การต้องเปลี่ยนแปลงตามความต้องการใหม่ๆ มากเท่าใด องค์การก็ต้องเพิ่มการทำงานเป็นทีมมากขึ้นการเปลี่ยนการทำงานเป็นทีมแทนการทำงานแบบเดิม องค์การต้องเรียนรู้ลักษณะของทีมที่ประสบความสำเร็จด้วย (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2556, หน้า 7-8) ความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับปัจจัยในการทำงานเป็นทีม ภารกิจสำคัญที่สุดของนักบริหารจัดการคือ การพยายามทำความเข้าใจกับส่วนประกอบของทีมงาน การกำหนดวัตถุประสงค์ของทีมงานให้ชัดเจน และการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายขององค์การ (ยงยุทธ เกษสาคร,

2552, หน้า 178) โดยจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน และสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน ซึ่งการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา เป็นกุญแจหรือหัวใจของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและจะส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน จึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยและความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาเพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนและพัฒนาการทำงานเป็นทีมให้ประสบผลสำเร็จ และเพื่อเป็นการพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
2. การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
4. การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
5. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนและการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร
6. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนด้านใดบ้างที่มีอำนาจพยากรณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน
7. แนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน
2. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน
3. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน

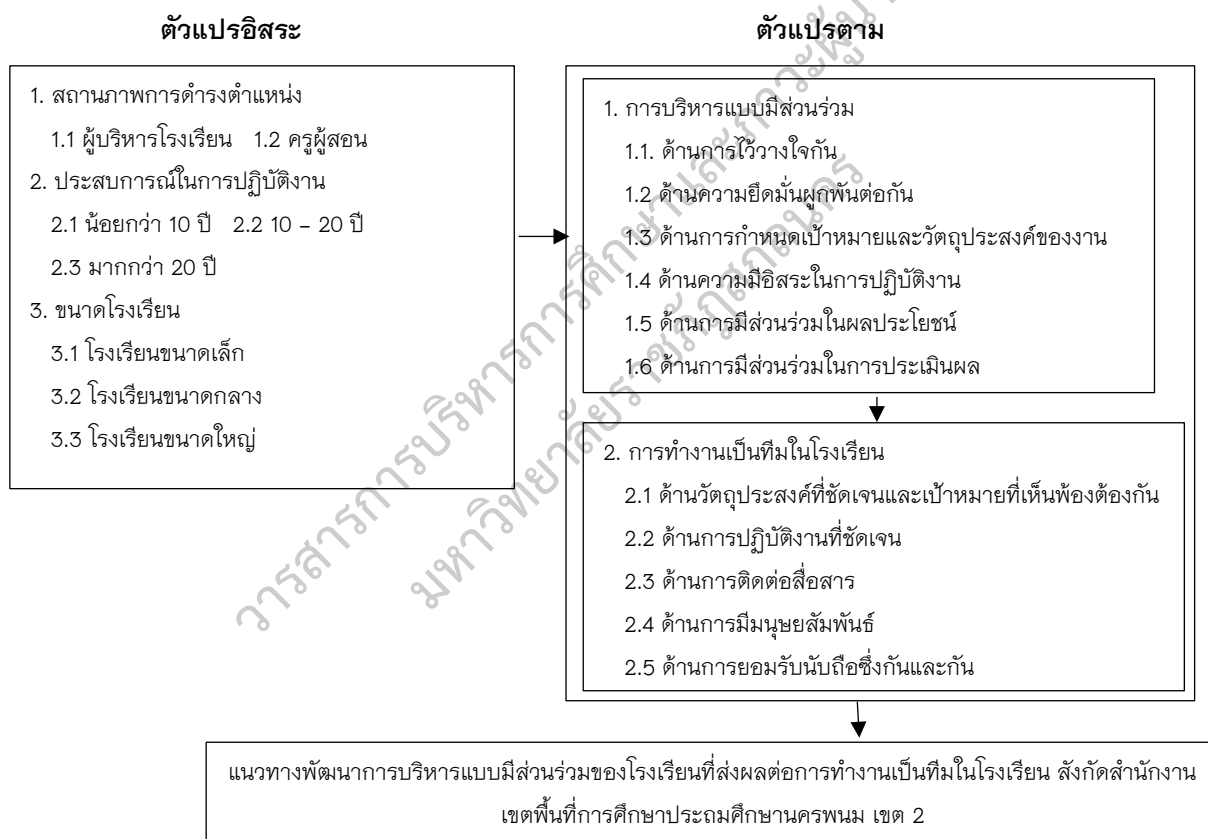
4. เพื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนและการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

6. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

7. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวนทั้งสิ้น 1,947 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 215 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,732 คน จากทั้งหมด 185 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2560 ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607–610, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 321 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 131 คน และครูผู้สอน จำนวน 193 คน จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 49–50) โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.953 และการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.913 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 324 ฉบับ เก็บข้อมูลด้วยตนเองได้แบบสอบถามกลับคืนมา 324 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) ชนิด Independent Samples การทดสอบค่าเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product–Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน (X_1) กับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน (Y_1) โดยรวมพบว่ามี ความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .831
6. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน พบว่ามีจำนวน 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนโดยรวมได้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการไว้วางใจกัน (X_1) ด้านการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล (X_6) และด้านความยึดมั่นผูกพันต่อกัน (X_2) ตัวแปรทั้ง 3 ด้านนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน ได้ร้อยละ 71.50 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.17438 สามารถเขียน

สมการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้ $Y' = 0.997 + 0.370 X_1 + 0.156 X_6 + 0.230 X_2$
และสามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z' = 0.408 Z_{X_1} + 0.289 Z_{X_6} + 0.242 Z_{X_2}$

ในการพยากรณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน พบว่านอกจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน
ด้านการไว้วางใจกัน (X_1) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_6) และด้านความยึดมั่นผูกพันต่อกัน (X_2) ที่สามารถ
พยากรณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนโดยรวมได้ ยังพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ด้านการกำหนด
เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน (X_3) ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน (X_4) และด้านการมีส่วนร่วมใน
ผลประโยชน์ (X_5) ที่สามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนรายด้านได้

7. แนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน
มีจำนวน 6 ด้าน ที่ต้องได้รับการพัฒนา ประกอบด้วย ด้านการไว้วางใจกัน ด้านความยึดมั่นผูกพันต่อกัน ด้านการ
กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะครูช่วยเหลือกันในการทำงาน ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมทำให้
โรงเรียนประสบความสำเร็จ และครูมีอำนาจการตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไชยิตา
คล้ายหนองสรวง (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้
อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรในโรงเรียนมีการช่วยเหลือกันและมีน้ำใจต่อกัน บุคลากรในโรงเรียนมีการสื่อสารที่ดี
ทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และบุคลากรในโรงเรียนให้การยอมรับในความรู้ความสามารถของกัน
และกันด้วยความจริงใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญญา บุตรเทียน (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพการ
ทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กาญจนบุรี เขต 3 พบว่า สภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน
ทั้งโดยรวมและรายด้าน มากกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ
สามารถโน้มน้าวหรือจูงใจให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนปฏิบัติงานในหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนอย่างเต็มที่ ดังคำ
สัมภาษณ์ของ ปัญญา สุทธิบุตร (สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2561) ได้เสนอว่า ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญ
ในการบริการจัดการ การใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารก็จะช่วยให้การทำงานและการจัดการภายใน
โรงเรียนเป็นไปด้วยดี และได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในการทำงานอย่างมากเพราะเป็นการกระจายอำนาจในการ
ตัดสินใจลงไปสู่กลุ่มงานต่างๆ ภายในโรงเรียน ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงอย่างผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความคิดเห็น
มากกว่าครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่มากกว่า มีประสบการณ์ในการ

บริหารจัดการและสัมพันธ์การทำงานในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการบริหารในรูปแบบอื่นๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กันทิมา ชัยอุดม (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม และประสิทธิผลของสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียนขนาดเล็กเป็นโรงเรียนที่มีบุคลากรน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ จึงต้องมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชตา แดงสุวรรณ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านมากกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คณิต ทิพย์โอสถ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอประจันตคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 พบว่า การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอประจันตคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการทำงานเป็นทีมมากกว่าครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นช่วยสร้างให้ผู้บริหารและครูผู้สอนเกิดทักษะและความสามารถในการทำงานเป็นทีม ดังคำสัมภาษณ์ของ เนาวรัตน์ ศิริเมธางกูร (สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2561) ได้เสนอว่า การทำงานเป็นทีมนั้นเป็นการที่บุคคลเข้ามาทำงานร่วมกันโดยมีเป้าหมาย การวางแผน การปฏิบัติงาน การติดต่อประสานงาน การตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้การทำงานนั้นๆ สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ หากคนทำงานมีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อนก็จะสามารถทำงานนั้นได้ด้วยความเร็ว นั้นหมายความว่าถ้าผู้บริหารและครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่าก็จะสามารถนำพาการทำงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ความคิดเห็นในส่วนนี้จึงน่าจะมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า และจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบุคลากรจำนวนน้อย ที่สามารถทำงานช่วยกันได้เต็มที่ ต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญญา บุตรเฟียน (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า สภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน และด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผย ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการยอมรับนับถือ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนโดยรวม (X_1) กับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน (Y_1) โดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .831 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเข้าใจและมีความคิดเห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนนั้นช่วยให้การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนประสบความสำเร็จและมีความสัมพันธ์กันทางบวก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ซาธุณี เหมือนโพธิ์ทอง (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของพนักงานครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน พบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนโดยรวมได้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการไว้วางใจกัน (X_1) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_6) และด้านความยึดมั่นผูกพันต่อกัน (X_2) นอกจากนี้ยังพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน (X_3) ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน (X_4) และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (X_5) ที่สามารถพยากรณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนรายด้านได้ จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนได้ มีทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการไว้วางใจกัน ด้านความยึดมั่นผูกพันต่อกัน ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในด้านการทำงานเป็นทีมต้องอาศัยการไว้วางใจกันจากทุกคนในโรงเรียน อาศัยการมีส่วนร่วมในการประเมินผลที่เป็นความร่วมมือกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด อาศัยความยึดมั่นผูกพันต่อกันของทุกคนในโรงเรียน อาศัยการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานโดยการร่วมกำหนดขอบเขตของงานที่จะทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ อาศัยการปฏิบัติงานโดยปราศจากแรงกดดันและการมีอิสระในการปฏิบัติงาน และอาศัยการร่วมชื่นชมยินดีในความสำเร็จและผลประโยชน์ของโรงเรียนร่วมกันซึ่งผลประโยชน์เหล่านั้นอาจอยู่ในรูปผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน ดังคำสัมภาษณ์ของ เรื่องฤทธิ์ ดั่งดิลี (สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2561) ได้เสนอว่า หากโรงเรียนใดเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือเน้นการกระจายอำนาจลงสู่กลุ่มงานต่างๆ ภายในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน การเปิดโอกาสให้ครูได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน สิ่งเหล่านั้นจะส่งผลให้การทำงานในโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากทุกคน เกิดการทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างเหนียวแน่น เพราะทุกคนรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีความสำคัญในการทำงานต่างๆ ในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่มีอำนาจในการพยากรณ์การทำงานเป็นทีมในโรงเรียน โดยภาพรวม มีจำนวน 3 ด้าน โดยตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด คือ ด้านการไว้วางใจกัน ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนด้านดังกล่าวเพื่อส่งผลถึงการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ในการบริหารงานควรมีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเสริมทักษะการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน ไปทำการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 และเขตอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กันทิมา ชัยอุดม. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณิต ทิพย์โอสถ. (2555). *การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอประจันตคาม* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาฎณี เหมือนโพธิ์ทอง. (2554). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของพนักงานครูในสถานศึกษา* สังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐภา บุตรเดือน. (2555). *สภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา* ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3. ภาคนิพนธ์ ค.ม. กาญจนบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พจนารถ วาดกลิ่น. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานด้านวิชาการ โรงเรียนในสำนักงานเขตบางกอกใหญ่* สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2552). *ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินติ้ง.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2556). *การสร้างทีมงาน*. กรุงเทพฯ: บพิศการพิมพ์.
- ศุภสิทธิ์ ภูักดี. (2558). *เลขาธิการสภาการศึกษาว่าคุณภาพการศึกษาของเด็กขึ้นอยู่กับครูผู้สอน*. *วารสารการศึกษาไทย*, 12(120), 7-10.
- ไศภิตา คล้ายหนองสรวง. (2558). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สังข์ทอง รอดยุค. (2556). *การพัฒนาแบบประสิทธิผลของการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุชตา แดงสุวรรณ. (2558). *การศึกษาร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา* ชั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อรพรรณ พรสิมา. (2546). *รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน : ประสบการณ์ที่คัดสรรโรงเรียนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนกรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.*